

SINFÓNÍUHLJÓMSVEIT
ÍSLANDS

Landsýn

13. júní 2014

MENNTA- OG
MENNINGARMÁLARÁÐUNEYTIÐ

Reykjavíkurborg

Vinsamlegast hafið slökkt á farsímum meðan á tónleikum stendur.

Tónleikagestir eru beðnir um að klappa aðeins í lok tónverka.

Tónleikarnir eru í beinni útsendingu á Rás 1 og verða aðgengilegir í tvær vikur á www.ruv.is.

Áætluð tímalengd verka:

Storka: 16'00"

Landsýn: 15'30"

Hughreysting: 7'00"

Sinfónía nr. 5: 32'00"

Aðalstyrktaraðili:

GAMMA

Landsýn

Tónleikar í Eldborg 13. júní 2014 » 19:30

Ilan Volkov hljómsveitarstjóri

Haukur Tómasson *Storka (1998/2013)*

Jón Leifs *Landsýn (1955)*
Hughreysting (1968)

Hlé

Jean Sibelius *Sinfónía nr. 5 í Es-dúr op. 82 (1915/1919)*
Tempo molto moderato
Andante mosso, quasi allegretto
Allegro molto

Ilan Volkov

hljómsveitarstjóri

Ilan Volkov hóf feril sinn sem hljómsveitarstjóri 19 ára að aldri þegar hann gerðist aðstoðarstjórnandi hljómsveitarinnar Northern Sinfonia á Englandi. Árið 1997 varð hann aðalhljómsveitarstjóri Æskuhljómsveitar Fílharmóníusveitarinnar í Lundúnum og tveimur árum síðar útnefndi Seiji Ozawa hann aðstoðarhljómsveitarstjóra Sinfóníuhljómsveitarinnar í Boston. Hann varð aðalhljómsveitarstjóri BBC Sinfóníuhljómsveitarinnar í Skotlandi árið 2003 og starf hans með hljómsveitinni leiddi til þess að hann var valinn „ungur tónlistarmaður ársins“ af Konunglega fílharmóníufélaginu árið 2004. Eftir að hann lét af starfinu gerðist hann aðalgestastjórnandi hljómsveitarinnar árið 2009. Í september 2011 tók Ilan Volkov við stöðu aðalhljómsveitarstjóra og listræns stjórnanda Sinfóníuhljómsveitar Íslands.

Volkov er tíður gestur margra þekktra hljómsveita; meðal þeirra eru Fílharmóníuhljómsveitin í Ísrael, Þjóðarhljómsveitin í Washington, Orchestre de Paris, Þjóðarhljómsveitin í Lyon, Sinfóníuhljómsveitin í Birmingham, Sinfóníuhljómsveit vesturþýska útvarpsins í Köln og Sinfóníuhljómsveit suðurþýska útvarpsins í Freiburg. Volkov er líka tíður og mikilsmetinn hljómsveitarstjóri í óperuhúsum og hefur stjórnað óperusýningum á Glyndbourne-hátíðinni, við þjóðaróperuna í Washington, og við óperurnar í San Francisco, Toulouse og í Ísrael.

Volkov hefur gert fjölmargar upptökur fyrir Hyperion-útgáfuna. Meðal þeirra má nefna tvær sem hafa hlotið verðlaun Gramophone-tímaritsins: geisladisk með heildarverkum Britzens fyrir píanó og hljómsveit ásamt píanóleikaranum Steven Osborne og diskinn Body Mandala með verkum eftir Jonathan Harvey.

Ilan Volkov kveður Sinfóníuhljómsveit Íslands sem aðalhljómsveitarstjóri á Proms-tónleikum sveitarinnar í Royal Albert Hall í Lundúnum í ágúst en mun halda áfram að stjórna Tectonics-tónlistarhátíðinni á Íslandi sem hann stofnaði til árið 2012.

Haukur Tómasson

Storka

Haukur Tómasson (f. 1960) stundaði nám við Tónlistarskólann í Reykjavík, Tónlistarháskólann í Köln, Sweelinck listaskólann í Amsterdam og lauk meistaranámi í tónlist frá Kaliforníu-háskóla í San Diego árið 1990.

Haukur er í fremstu röð norræna samtímatónskálda. Hann hlaut Tónskáldaverðlaun Norðurlandaráðs árið 2004 fyrir kammeróperu sína *Fjórdi söngur Guðrúnar* en verðlaunin er æðsta viðurkenning sem norrænu tónskáldi getur hlotnast. Mörg önnur verðlaun hafa fallið Hauki í skaut, síðast Íslensku tónlistarverðlaunin 2012 fyrir kammerverkið *Moldarljós*. Fjöl margar stofnanir - kórar, hljómsveitir og tónlistarhátíðir hafa pantað verk eftir Hauk og er verkalistinn drjúgur. Sinfóníuhljómsveit Íslands hefur flutt fjölda verka hans, nú síðast verkið *Í sjöunda himni* sem varð hlutskarpast í samkeppni um verk til flutnings á opnunartónleikum Hörpu í maí 2011 og þar áður flutti hljómsveitin verkið *Höfuðskepnur* sem tilnefnt var til Íslensku tónlistarverðlaunanna. Um þessar mundir semur Haukur konsert fyrir víólu og hljómsveit sem ætlaður er Þórunni Ósk Marínósdóttur leiðara víóludeildar Sinfóníuhljómsveitarinnar.

Storka var pantað af pólsku tónlistarhátíðinni Haustið í Varsjá og frumflutt þar af Sinfóníuhljómsveit sænska útvarpsins árið 1998. Sinfóníuhljómsveit Íslands lék verkið hér heima árið 1999 en það hefur einnig verið flutt í Helsinki.

Storka er litríkt verk þar sem tónskáldið kannar hinn dekkri og kaldari hljóm hljómsveitarinnar. Hinn þykki seigfljótandi hljóðheimur verksins minnir á fljótandi hraun en í miðhluta verksins rís óvænt einradda laglína í algerri andstæðu við hinn þétta kontrapunkt sem einkennir verkið að öðru leyti.

Storka verður flutt á tónleikum Sinfóníuhljómsveitar Íslands á BBC Proms-tónlistarhátíðinni í Royal Albert Hall í Lundúnum í ágúst næstkomandi.

Jón Leifs

Landsýn

Hughreysting

Jón Leifs (1899–1968) ólst upp í Reykjavík og stundaði þar tónlistarnám, einkum píanóleik. Sautján ára gamall steig hann á skipsfjöl og hélt til frekara náms við Konunglega konservatóríið í Leipzig. Þaðan lauk hann prófi í píanóleik fimm árum síðar en ákvað að leggja fyrir sig hljómsveitarstjórn og tónsmíðar og sótti tíma í tónsmíðum hjá píanóleikaranum, tónskáldinu og hljómsveitarstjóranum Ferruccio Busoni sem hvatti hann til að fara sínar eigin leiðir í tónsköpuninni. Jón stjórnaði á þriðja áratugnum mörgum hljómsveitum í Þýskalandi, Tékkóslóvakíu, Noregi og Danmörku. Sumarið 1926 fór hann í langa tónleikaferð með Fílharmoníuhljómsveitinni í Hamborg til Noregs, Færeyja og Íslands. Á Íslandi stjórnaði Jón hljómsveitinni á fjórtán tónleikum með ólíkum efnisskrám, flestum í Iðnó og var þetta í fyrsta sinn sem litríkur hljómur sínfóníuhljómsveitar ómaði á íslenskri grund. Annie Leifs, eiginkona Jóns lék einleik í A-dúr píanókonsert Mozarts á einum tónleikanna og lofaði Árni Thorsteinsson ljósmyndari og tónskáld flytjendurnar og sagði þá hafa gert daginn að mesta viðburðardegnum í listasögu landsins. Nokkur verk Jóns hljómuðu einnig á tónleikum Hamborgarhljómsveitarinnar á tónleikaferðinni.

Jón ferðaðist í þrígang um Ísland á árunum 1925-28 og safnaði þjóðlögum. Reyndist sú vinna honum síðar drjúg við tónsmíðarnar. Verk hans nutu vaxandi vinsælda í Þýskalandi í byrjun fjórða áratugarins og árið 1933 voru allar tónsmíðar hans til þess tíma gefnar út í Leipzig. Jón vildi með verkum sínum endurreisa norræna listsköpun á grunni íslensku fornmenningarinnar og viðraði í bókinni *Íslands künstlerische Anregung* (Listræn hvatning Íslands) hugmyndir sínar um norræna menningu. Þessir þankar Jóns féllu í frjóan jarðveg hjá hugmyndafræðingum nasista og fékk Jón verk sín víða flutt, m.a. á tónleikum Fílharmoníuhljómsveitar Berlínar árið 1936. Þegar nær dró síðari heimsstyrjöldinni fækkaði tækifærum Jóns og hann átti undir högg að sækja vegna

uppruna konu sinnar sem var gyðingaættar. Snemma árs 1944 tókst fjölskyldunni að flýja til Svíþjóðar en 4. júlí 1945 stígur Jón einn á skipsfjöl í Gautaborg og heldur til Íslands. Þessi sjóferð var þó frábrugðin ferðinni 1916 þegar Jón sigldi á vit ævintýranna sautján ára gamall. Við landganginn er hann inntur eftir vegabréfi sem hann neitar að láta af hendi og er í kjölfarið lokaður inn í klefa sínum en undan suðurströnd Íslands er honum loks leyft að stíga á þilfar. Þokuslæðingur hafði legið yfir landinu en þegar siglt var fyrir Hjörleifshöfða fór að heiða og gat þá að líta tilkomumikla og hrífandi sýn til fjalla og jökla. Þessa minningu geymdi Jón í huga sér í tíu ár þar til hann festi *Landsýn* á blað. Á spássíur raddskrárinnar skrifar Jón erindi úr ljóði Jónasar Hallgrímssonar *Kveðja Íslendinga til Alberts Thorvaldsens*:

Ó! að þú mættir
augum leiða
landið loftháva
og ljósbeltaða,
þar sem um grænar
grundir líða
elfur ísbláar
að ægi fram.

Tónlistin á Íslandi

Forleikur Jóns Leifs Landsýn op. 41
hljómaði fyrst á tónleikum
Sinfóníuhljómsveitar Íslands í
Háskólabíói í febrúar 1962 undir
stjórn Jindrichs Rohan. Árið 1988
stjórnaði George Cleve verkinu
og Paul Zukofsky ári síðar. Síðast
hljómaði *Landsýn* í Hallgrímskirkju í
júnímánuði árið 2002 og nú í fyrsta
skipti með fulltingi karlakórs sem
samkvæmt raddskránni er valkvætt.
Karlakórinn Fóstbræður söng með
Sinfóníuhljómsveit Íslands undir
stjórn þýska hljómsveitarstjórans
Hermanns Bäumer og var verkið
hljóðritað til útgáfu fyrir BIS Records.

Í gerð verksins þar sem karlakór hljómar í lokin er brot úr kvæði Einars Benediktssonar *Sóley*:

Þar rís hún, vor drottning, djúpsins mær,
með drifbjart men yfir göfgum hvarmi
og framtíma daginn ungan á armi,
eins og guðs þanki hrein og skær. [...]
Jökulsvip ber hún harðan og heiðan.

Jón Leifs notaði oft tónmál sitt til að lýsa tilfinningum sínum, reiði, sorg og kvíða. Hann veiktist hastarlega í sumarbyrjun 1968 og var lagður inn á Landspítalann. Þar festi hann heilsjúkur á blað *Hughreystingu op. 66* fyrir strengi; stutta en fagra og ljúfsára hinstu kveðju. Skömmu síðar, í lok sólmánaðar, kvaddi Jón Leifs þennan heim.

Tónlist Jóns Leifs er einstök og auðþekkjanleg. Jón bjó til sitt persónulega tónmál sem er engu öðru líkt. Tónlistin er hrjúf og berangursleg, ljúf og tær í veikum köflum en ofsafengin og hamslaus þegar mest gengur á. Hún er mjög vandmeðfarin, ekki aðeins eru tæknimöguleikar og tónsvið hljóðfæra og radda á stundum þanin til hins ítrasta heldur kalla hraðar hljómabreytingar á mikla færni flytjenda til þess að staðsetja sig rétt í hverjum hljómi svo að hann stemmi rétt. Það kemur ekki á óvart að tónlist Jóns Leifs lét oft illa í eyrum hlustenda sem var boðið uppá lítið æfðan og hroðvirknislegan flutning verka hans enda mátti Jón oft þola háð og niðurlægingu vegna tónsmíða sinna. Vandaðar hljóðritanir á verkum Jóns tryggðu þeim um síðir þann sess sem þeim ber. Sú vegferð hófst með hljóðritun Sinfóníuhljómsveitar Íslands á hluta af *Sögusinfóníunni* undir stjórn finnska hljómsveitarstjórans Jussi Jalas árið 1977 en Jalas, sem var tengdasonur Sibeliusar, hafði stjórnað frumflutningi verksins í Helsinki árið 1950. Árið 1994 hóf svo BIS Records útgáfu á verkum Jóns á geisladiskum. Á fyrsta hljómsveitardiskinum hljómaði *Sögusinfónían* í fyrsta sinn óstytt í flutningi Sinfóníuhljómsveitar Íslands undir stjórn Osmos Vänskä. Hefur útgáfuröðin vakið alþjóðlega athygli og aðdáun.

Tónlistin á Íslandi

Hughreysting op. 66 hefur aðeins einu sinni áður hljómað á tónleikum í meðförum Sinfóníuhljómsveitar Íslands þegar Petri Sakari stjórnaði verkinu í Háskólabíói síðla árs 1990. Osmo Vänskä stýrði síðar flutningi Hughreystingar í hljóðritun sem kom út hjá BIS Records ásamt nokkrum öðrum hljómsveitarverkum Jóns Leifs árið 1997.

**Verk eftir Jón Leifs flutt af
Sinfóníuhljómsveit Íslands
í útlöndum**

Galdra-Loftur forleikur op. 10

12., 14. og 19. febrúar 2007. Köln, Braunschweig Þýskalandi
og Vín Austurríki, stjórnandi Rumon Gamba.

31. mars og 1. apríl 2000. Norðurlandahúsið Þórshöfn
Færeyjum, stjórnandi Bernharður Wilkinson.

20. apríl 1996. Tívolí konsertsalur Kaupmannahöfn,
stjórnandi Osmo Vänskä.

Minni Íslands forleikur op. 9

24. maí 1981. Bludenz Austurríki, stjórnandi Páll P. Pálsson.

15. maí 1981. Wiesbaden Þýskalandi, stjórnandi Jean-Pierre
Jacquillat.

Rímnadansar op. 11

21. febrúar - 2. mars 1996. Átta staðir í Bandaríkjunum,
stjórnandi Osmo Vänskä.

27. og 28. júní 1994. Klakksvík og Þórshöfn Færeyjum,
stjórnandi Osmo Vänskä.

Rímnadanslög nr. 3 og 4, op. 11

23. - 27. september 1977. Klakksvík, Suðurey og Þórshöfn,
Færeyjum, stjórnandi Páll P. Pálsson.

Trilogia piccola

13. febrúar 2007. Tonhalle Düsseldorf Þýskalandi,
stjórnandi Rumon Gamba.

Víxlspor, kafli úr Þrjú óhlutræn málverk op. 44

21. febrúar - 2. mars 1996. Aukalag á tónleikum
hljómsveitarinnar í Bandaríkjunum,
stjórnandi Osmo Vänskä.

Jean Sibelius

Sinfónía nr. 5

Jean Sibelius (1865–1957) hóf að semja 5. sinfóníu sína sumarið 1914. Markmiðið var að ljúka henni tímanlega svo flytja mætti hana sem aðalverk á tónleikum í tilefni fimmtugsafmælis hans árið eftir. Verkið sóttist honum seint og hann skrifaði í dagbók sína: „Það er eins og að Guð hafi kastað mósaíkbrotum úr himinhæðum og sagt mér að raða þeim rétt saman“. Verkið var þó frumflutt samkvæmt áætlun þann 8. desember 1915 og var vel tekið. En Sibelius var ekki ánægður. Hann endurskrifaði verkið árið eftir vegna þess „að mig langar að ljá nýju sinfóníunni minni annað og manneskjulegra form, jarðbundnara og hljómmeyra“. Breytingin fólst aðallega í því að þjappa tveimur fyrstu köflunum saman í einn. Eftir hlustun ákvað hann að gera enn frekari breytingar en sú vinna tafðist vegna stríðsins og þeirrar pólitísku ringulreiðar sem fylgdi byltingunni í nágrennaríkinu Rússlandi og sjálfstæðis-yfirlýsingu finnsku þjóðarinnar. Haustið 1919 hafði 5. sinfónía Sibeliusar loks tekið á sig þá mynd sem þekktust er í dag. Þess má þó geta að Osmo Vänskä hljóðritaði upphaflegu gerð sinfóníunnar með Lahti-hljómsveitinni árið 1997.

Tónlistin á Íslandi

Sinfóníuhljómsveit Íslands lék fimmtu sinfóníu Sibeliusar í fyrsta sinn á tónleikum í Háskólabíói árið 1969 og stýrði Páll P. Pálsson flutningnum. Síðan þá hefur hljómsveitin flutt hana sex sinnum á sama stað, síðast í lok nóvember 2003 undir stjórn Rumons Gamba. Hann stjórnaði verkinu síðan í kjölfarið á fimm tónleikum hljómsveitarinnar í Þýskalandi. Sinfónían kom út á geisladiski árið 2000 í flutningi Sinfóníuhljómsveitar Íslands og Petris Sakari sem hluti af rómaðri röð Naxos-útgáfunnar á hljómsveitarverkum Sibeliusar.

Sibelius hélt sig löngum við hefðbundna stærð sinfóníu-hljómsveitar á meðan skáldbræður hans og samtímamenn, Strauss, Mahler og Schönberg að ógleymdum Jóni Leifs, útfærðu verk sín oft fyrir risastórar hljómsveitir. Samt nær Sibelius að magna upp tignarlegan og þéttan hljóm í hljómsveitarverkum sínum og er 5. sinfónían gott dæmi um það. Í síðasta kaflanum færir Sibelius í tóna upplifun sem varð honum ógleymanleg, þegar sextán svanir svifu lengi yfir höfði hans áður en þeir stefndu burt og hurfu inn í sólargeislana.

Sigurður Ingvi Snorrason

Hljómsveit á tónleikum

13. júní 2014

1. FÍÐLA

Sigrún Eðvaldsdóttir
Mark Reedman
Pálína Árnadóttir
Margrét Kristjánsdóttir
Bryndís Pálsdóttir
Júlíana Elín Kjartansdóttir
Rósa Guðmundsdóttir
Laufey Jensdóttir
Rannveig Marta Sarc
Ágústa María Jónsdóttir
Olga Björk Ólafsdóttir
Hlíf Sigurjónsdóttir
Pétur Björnsson
Sigriður Hrafnkelsdóttir

2. FÍÐLA

Gunnhildur Daðadóttir
Roland Hartwell
Þórdís Stross
Kristján Matthíasson
Dóra Björgvinsdóttir
Helga Þóra Björgvinsdóttir
Sigurlaug Eðvaldsdóttir
Margrét Þorsteinsdóttir
Christian Diethard
Ólöf Þorvarðsdóttir
María Weiss
Hlín Erlendsdóttir

VÍÓLA

Þórunn Ósk Marinósdóttir
Svava Bernharðsdóttir
Jónína Auður Hilmarsdóttir
Móeiður Anna Sigurðardóttir
Sarah Buckley
Stefanía Ólafsdóttir
Þórarinn Már Baldursson
Herdís Anna Jónsdóttir
Kathryn Harrison
Sesselja Halldórsdóttir

SELLÓ

Sigurður Bjarki Gunnarsson
Hrafnkell Orri Egilsson
Margrét Árnadóttir
Inga Rós Ingólfssdóttir
Bryndís Björgvinsdóttir
Júlía Mogensen
Auður Ingvadóttir
Lovisa Fjeldsted

BASSI

Hávarður Tryggvason
Páll Hannesson
Dean Ferrell
Jóhannes Georgsson
Richard Korn
Þórir Jóhannsson

FLAUTA

Hallfríður Ólafsdóttir
Áshildur Haraldsdóttir
Martial Nardeau

ÓBÓ

Daði Kolbeinsson
Peter Tompkins
Matthias Nardeau

KLARÍNETT

Arngunnur Árnadóttir
Einar Jóhannesson
Rúnar Óskarsson

FAGOTT

Brjánn Ingason
Darri Mikaelsson
Rúnar Vilbergsson

HORN

Joseph Ognibene
Emil Friðfinnsson
Stefán Jón Bernharðsson
Þorkell Jóelsson
Lilja Valdimarsdóttir

TROMPET

Einar Jónsson
Eiríkur Örn Pálsson
Guðmundur Hafsteinsson

BÁSÚNA

Sigurður Þorbergsson
Oddur Björnsson
David Bobroff, bassabásúna

TÚBA

Nimrod Ron

PIÁNÓ

Anna Guðný Guðmundsdóttir

PÁKUR

Eggert Pálsson

SLAGVERK

Steeff van Oosterhout
Frank Aarnink
Árni Áskelsson
Pétur Grétarsson
Kjartan Guðnason

Arna Kristín Einarssdóttir framkvæmdastjóri
Bengt Árstad, listrænn ráðgjafi
Margrét Sigurðsson fjármálafulltrúi
Grimur Grímsson sviðsstjóri

Anna Sigurbjörnsdóttir tónleikastjóri
Hjördis Ástráðsdóttir fræðslustjóri
Kristbjörg Clausen, nátna- og skjalavörður
Sigþór J. Guðmundsson sviðsstjóri

Margrét Ragnarsdóttir, markaðs- og kynningarstjóri
Greipur Gíslason verkefnastjóri
Una Eyþórsdóttir mannaútsjóri
Þórunn Vala Valdimarsdóttir umsjónarmaður

Ilán Volkov, aðalhljómsveitarstjóri og listrænn stjórnandi

SINFÓNÍUHLJÓMSVEIT
ÍSLANDS

Kynnum næsta starfsár til leiks

Endurnýjaðu fyrir sumarfrí

Bæklingur næsta starfsárs er á leiðinni til áskrifenda.

Endurnýjun áskrifta hefst **18. júní.**

Sala nýrra áskrifta- og Regnbogakorta hefst **25. júní.**

Almenn miðasala hefst **19. ágúst.**

Aðalstyrktaraðili:

GAMMA